

OBLJETNICA: 140. godišnjica rođenja i 60. godišnjica smrti Franje Bučara

Otac hrvatskog sporta

BUČAR JE BIO NENADMAŠAN ORGANIZATOR I INSTRUKTOR, USPJEŠAN RUKOVODILAC, SPRETAN PROPAGATOR I PLODAN PUBLICIST. UJEDNO, NAJZASLUŽNIJI JE ZA OSNIVANJE NEKIH STRUKOVNIH ŠPORTSKIH SAVEZA I HRVATSKOG ŠPORTSKOG SAVEZA 1909. GODINE

Piše **Zdenko Jajčević**

Uz ime Franje Bučara najbolje pristaje epitet - otac hrvatskog sporta. U temeljima hrvatske tjelovježbe, modernog sporta, olimpizma, sokolstva i brojnih drugih aktivnosti vezanih uz ovu djelatnost, stalno je prisutan lik marljivog i ingenioznog Franje Bučara.

Bučar je rođen 25. studenoga 1866. u Zagrebu. Maturirao je 1886. godine na Klasičnoj gornjogradskoj gimnaziji, a diplomirao 1895. na filozofskom fakultetu - grupa povijest i zemljopis.

Studij u Stockholmu

U travnju 1892. Bučar se javio na natječaj za studij na Centralnom gimnastičkom zavodu u Stockholmu, kojega je raspisao Odjel za bogoštovlje i nastavu na inicijativu Izidora Kršnjavija, predstojnika tog odjela. Bučar se sjajno snašao na tada najuglednijoj svjetskoj ustanovi za školovanje visokostručnih kadrova za tjelesni odgoj i sport. Brzo je naučio švedski jezik i sklopio brojna poznanstva s tada uglednim europskim sportskim djelatnicima. Na poziv Kršnjavija, Bučar se morao prije završetka studija vratiti u Zagreb. Odmah je prionuo organiziranju Tečaja za učitelje gimnastike koji je započeo radom 1. listopada 1894. godine. Za uspješan rad na organizaciji i provedbi Tečaja car Franjo Josip I. odlikovao je Bučara posebnom zlatnom me-

daljom. Godine 1897. proširio je svoju diplomsku radnju i preveo je na njemački: *Geschichte des Protestantismus in Kroatien*. Iste je godine s tom temom položio doktorat na Sveučilištu u Grazu.

Pokretač modernog sporta u Hrvatskoj

Kao dak osnovne i srednje škole Bučar se bavio raznim sportskim granama. Klizao je na Maksimirskom jezeru, vježbao gimnastiku u Hrvatskom sokolu, plivao je i vozio bicikl. Bavio se i jahanjem, streljaštvom, veslanjem i ribolovom. Za boravka u Švedskoj Bučar je upoznato do tada njemu posve nepoznate sportove. Športsko je znanje obogaćivao posjetima europskim sportskim centrima i redovitim praćenjem stručne literature. Kao aktivni natjecatelj Bučar je nastupao u sportskoj gimnastici, klizanju, skijanju i mačevanju. Postigao je samo jedan zapaženiji rezultat: drugo mjesto u "strmoj vožnji" na skijaškom natjecanju u Pragu 1896. godine.

Nakon upoznavanja s osnovnim pravilima i tehnikom igre, Bučar je i dalje radio na popularizaciji i daljnjem razvoju pojedinih sportskih grana. Bio je iznimno uporan u svladavanju otpora koji se javljao prilikom pojave sporta u jednoj u osnovi konzervativnoj sredini. Bučar je bio nenadmašan organizator i instruktor, uspješan rukovodilac,

spretan propagator i plodan publicist. Ujedno, najzaslužniji je za osnivanje nekih strukovnih sportskih saveza i Hrvatskog sportskog saveza 1909. godine.

Borba za unapređenje nastave tjelovježbe

Dvije godine nakon završetka Tečaja za učitelje gimnastike, 28. svibnja 1898. godine, osnovano je Društvo za tjelesni uzgoj. Ali, malo se toga promijenilo u nastavi tjelovježbe. Jedino je Bučar mukotrpnim radom ostvario male pomake. Tako je 1904. u sklopu Hrvatskog društva za unapređenje uzgoja osnovao Sekciju za promicanje tjelesnog uzgoja. Godine 1907. unutar Društva hrvatskih srednjoškolskih profesora osnovan je Odbor za tjelesni odgoj i školsku higijenu. Jedan od uspjeha Odbora bilo

Franjo Bučar (leži dolje) na Centralnom gimnastičkom zavodu u Stockholmu 1893. godine

Franjo Bučar na satu "pedagoške gimnastike" na Tečaju za učitelje gimnastike 1894. godine

je uvođenje obvezne nastave tjelesnog odgoja, dva sata tjedno, u srednje škole. Društvo učitelja gimnastike Hrvatske i Slavonije uputilo je 1909. predstavku vladi u kojoj se predlaže uvođenje obvezne nastave za sve niže i više muške i ženske škole, po dva sata tjedno, a u slobodno izvanškolsko vrijeme dacima treba osigurati sistematsko vježbanje i bavljenje športom. Zahtijeva se i imenovanje stalnog školskog liječnika i Komisije za ispitivanje i osposobljavanje učitelja gimnastike i uvođenje srednjoškolske gimnastičke svečanosti za cijelu Hrvatsku. Većinu tih prijedloga vlada je prihvatila do 1914. godine. Sve do umirovljenja 1925. godine Bučar je radio kao profesor tjelovježbe na zagrebačkim gimnazijama. I u mirovini je nastavio s intenzivnim radom na unapređivanju tjelesnog odgoja i športa. Zaslužan je i za otvaranje Više škole za tjelesni odgoj u Zagrebu, 26. ožujka 1941. godine.

Djelatnost u Hrvatskom sokolu

Već kao 12-godišnji dječak Bučar je počeo vježbati u zagrebačkom Hrvatskom sokolu. Za studiranja u Beču vježbao je u Bečkom sokolu (Sokol Vidensky). Boraveći u Karlovcu, u Pokupskom sokolu je obnašao dužnost tajnika i prednjaka. Kao predstavnik tog društva, 1891. godine boravio je u Pragu na Drugom svesokolskom sletu. Nakon studija u Švedskoj, u zagrebačkom Hrvatskom sokolu počeo je djelovati 1894. godine kao prednjak. Za tajnika tog društva izabran je 1896. Od 20. do 27. travnja 1902. godine Bučar je u Zagrebu organizirao Tečaj švedske gimnastike za 17 učitelja poljskog sokola. Na njegovu inicijativu, 6. studenoga 1904. godine u Sušaku je osnovan Savez hrvatskih sokolskih društava. Na osnivačkoj skupštini Saveza slavenskog sokolstva, 1905. u Pragu, Bučar je izabran za člana saveznog odbora. Za člana Međunarodne gimnastičke federacije izabran je 1908. godine. Jedan je od najzaslužnijih za organizaciju nastupa gimnastičke reprezentacije Hrvatske na europskom prvenstvu u Torinu 1911. godine. Bio je i u stalnoj vezi s Hrvatskim sokolom u Chicagu, koji je osnovan 1896. godine.

Djelatnost u olimpijskom pokretu

U kolovozu 1894., dva mjeseca nakon osnivanja Međunarodnog olimpijskog odbora, Franjo Bučar je u časopisu Gimnastika objavio vijest o velikom međunarodnom sastanku u svrhu uspostave olimpijskih igara. Za studiranja u

Stockholmu i prilikom brojnih putovanja Europom Bučar je upoznao članove MOO-a, švedskog časnika Viktora Balcka, Čeha Jiri-Gutha Jarkovskog i ruskog generala Alekseja Butowskog. Uz njihovu pomoć nastojao je učlaniti Hrvatsku u MOO. U povodu 10. godišnjice održavanja I. olimpijskih igara u Ateni, Grčki olimpijski odbor je 1906. organizirao tzv. Međuigre. U želji da na tim igrama sudjeluju i hrvatski športaši, Bučar je organizacijskom odboru poslao preliminarnu prijavu, ali zbog intervencije Madarskog olimpijskog odbora hrvatski športaši nisu nastupili. Prilikom posjete Parizu 1908. Bučar je razgovarao s Pierreom de Coubertinom o mogućem prijemu Hrvatske u MOO. Coubertin je predložio da tada najorganiziranija hrvatska tjelovježbena organizacija uputi molbu za prijam. Molba Hrvatskog sokolskog saveza poslana je iste godine, ali nikada nije stavljena na dnevni red sjednice MOO-a. Na Bučarovu je inicijativu 14. prosinca 1919. osnovan Jugoslavenski olimpijski odbor, a on je izabran za prvog predsjednika.

Ostale aktivnosti

Na nekoliko međunarodnih skupova Bučar je priredio izložbe s tematikom hrvatskog tjelesnog odgoja, školstva i higijene. Takve je izložbe organizirao u Pragu, Innsbrucku, Budimpešti, Stockholmu i Nürnbergu. Aktivni je član Društva za uređenje i poljepšanje Plitivičkih jezera, Društva Hrvatskog zmaja i Društva Zagrepčana. Bio je strastveni skupljač maraka, naljepnica i žigova. Član je i često predsjednik švedsko, dansko, poljsko, bugarsko, rusko, slovačko-jugoslavenskih društava. Ostavio je iznimno bogatu korespondenciju s važnim osobama europske kulture i športa. Skupio je bogatu sportsku biblioteku koja je imala 4000 svezaka. Za gotovo 60 godina plodnog rada nagrađen je brojnim domaćim i stranim priznanjima, zahvalama, diplomama, medaljama, plaketama, spomen-značkama. Umro je u Zagrebu 26. prosinca 1946. godine.

Literatura:

1. Radan, Ž. (1966). Franjo Bučar i gimnastički i sportski pokret u Hrvatskoj. Zagreb: Magistarski rad.
2. Radan, Ž. (1976). Olimpizam u krajevima Jugoslavije do 1919. godine. Zagreb: Doktorska disertacija.
3. Radan, Ž. (1981). Pregled historije tjelesnog vježbanja i sporta. Zagreb: Školska knjiga.